

***D'estar per casa. Una aproximació al
valor humà i poètic de l'espai domèstic***

Treball Final de Grau

Curs 2015·2016

Aina Crespí Roig · NIUB: 16271920

Tutora: Eulàlia Grau Costa

Àmbit d'Escultura

Departament d'Arts i
Conservació-Restauració

Facultat de Belles Arts · Universitat de Barcelona

· Í N D E X ·

Resum · Abstract	4
Introducció	6
<i>Des de casa</i>	8
<i>Casa·niu</i>	10
Marc conceptual	13
<i>La casa, la pell; l'habitar</i>	13
<i>Espais i límits</i>	15
<i>Maneres d'habitar</i>	19
Constel·lació o confluències	21
Procés metodològic	26
<i>La casa, la pell; l'habitar. Els objectes i el calaix</i>	26
<i>Espais i límits. Les formes, les peces, les casetes</i>	30
<i>Manera d'habitar. Maneres de fer; el com en la quotidianitat</i>	33
Conclusions	36
Bibliografia	40
Annex	42

· R E S U M ·

Aquest projecte pretén ser una aproximació al valor tan humà com poètic de l'espai domèstic. És, podríem dir-ne, una al·legoria a la casa viscuda. Des d'aquesta condició de territori habitat, la casa no es pot llegir sinó vinculada a l'habitant i, conseqüentment, a la pròpia condició quotidiana. És des d'aquí, des d'on el fet d'habitar esdevé un acte conscient que situa l'habitatge més enllà del seu espai físic, generant-se un vaivé que trenca i qüestiona la dicotomia entre l'espai públic i l'espai privat, entre allò individual i allò comú, entre l'espai físic i el mental. Construir, habitar, pensar; prenent les paraules de Heidegger, aquests termes entren en diàleg constant en aquest projecte per tal de qüestionar-los i qüestionar-nos.

Metodològica i formalment treballa mitjançant els objectes –en aquest cas tèxtils- que esdevenen testimonis de l'experiència en l'espai habitat, construint a través de la seva reutilització i esdevenint aquest fet una manera d'entendre l'habitar.

casa · habitar · espai domèstic · tèxtil · material reutilitzat

· A B S T R A C T ·

This project is intended to be an approximation to the domestic space's poetic and human value. This is, we could say, an allegory to the lived home. From this condition of inhabited territory, home cannot be read but linked to the habitant and, consequently, to the actual everyday condition. It is from here that the fact of living becomes a conscious act that locates the housing far from its specific physical space, generating a swing that questions and breaks the dichotomy between the public and the private space, between what is individual and what is common, between the physical and mental space. Building, inhabiting, thinking; taking Heidegger's words, these concepts initiate a constant dialogue in this project so as to question them and to question ourselves.

I work methodologically and formally with the objects -in this case textile materials- that become witnesses of the experience in the inhabited space, building through its reuse and becoming this fact a way of understanding the inhabiting.

home · inhabit · domestic space · textile · reused material

D'estar per casa és el tercer d'un seguit de projectes entorn a un eix comú: la casa, l'habitatge. El punt de partida se situa en l'aproximació des de l'experiència pròpia al territori domèstic -considerant ser *a casa* quan sóc a ca nostra, a Mallorca-; el constant anar i venir, la memòria, la distància, el viatge, el trànsit, el recorregut après i reprès m'empenyen a pensar i a valorar l'espai domèstic en relació amb aquell qu l'ocupa. Mentre *Des de casa* i *Casa-niu* [veure pàgs. 8-11] són projectes on allò autobiogràfic té un gran pes, on la reflexió sorgeix d'allò proper i per allò proper, són des del lloc i respecte el lloc, amb aquest present projecte pretenc traspasar-ho més enllà.

El fet de partir de lo pròxim i *auto-etnogràfic* segueix patent a n'aquest projecte com apunt d'inici i com a aspecte processual i d'enteniment des d'allò vivencial, però em marco amb *D'estar per casa* l'objectiu -m'agrada més dir-ne intenció- de projectar-ho des de mi fora de mi, cap a un comú, cap a 'maneres compartides'. Pretendre restar pes a aquelles referències explícites al lloc concret, per poder evocar llocs altres. Una segona intenció passa precisament per la voluntat d'anàlisi i reflexió entorn aquestes 'maneres compartides', cercant entendre el fet d'habitar -la casa i el món o la casa com a bocí, també, de

món- com a acte conscient i veure en això una actitud, una responsabilitat i moltes possibilitats de canvi des de lo aparentment banal i insignificant.

D'aquesta manera, el discurs que es va articulant en aquesta memòria no pretén ser entès merament com a justificació del projecte sinó com a resultat del forjar una reflexió i diàleg paral·lels en la convergència de conceptes, teories, reflexions personals, projectes artístics, maneres de fer, etcètera. És per això que no l'entenc com un procés lineal sinó més aviat des de certa ramificació; una reflexió personal que va agafant forma al beure i vincular-se amb demés. Voldria remarcar a n'aquest punt que amb això la conceptualització que articula el projecte s'estén més enllà d'aquell apartat explícitament dedicat a ella -el 'marc conceptual'- creixent al beure de projectes de diversos artistes o generant sentit en les maneres de fer metodològiques.

És així com a través d'autors com Heidegger i Bachelard pretenc carregar de sentit i poètica l'acte i l'experiència de l'habitar, reconeixent en ell un distanciament, una posada en segon pla en l'avui que cal revisar. Des d'aquí es qüestionen els espais de vida, espais físics i mentals amb

les teories de Lefebvre i Iturra entre d'altres, reconeixent en els espais el seu què polític i cultural. Les maneres d'habitar, de fer, de viure en la quotidianitat transcendeixen amb això l'aparentment banal i adopten un potencial sensible i conscient, carregades d'importància amb De Certeau.

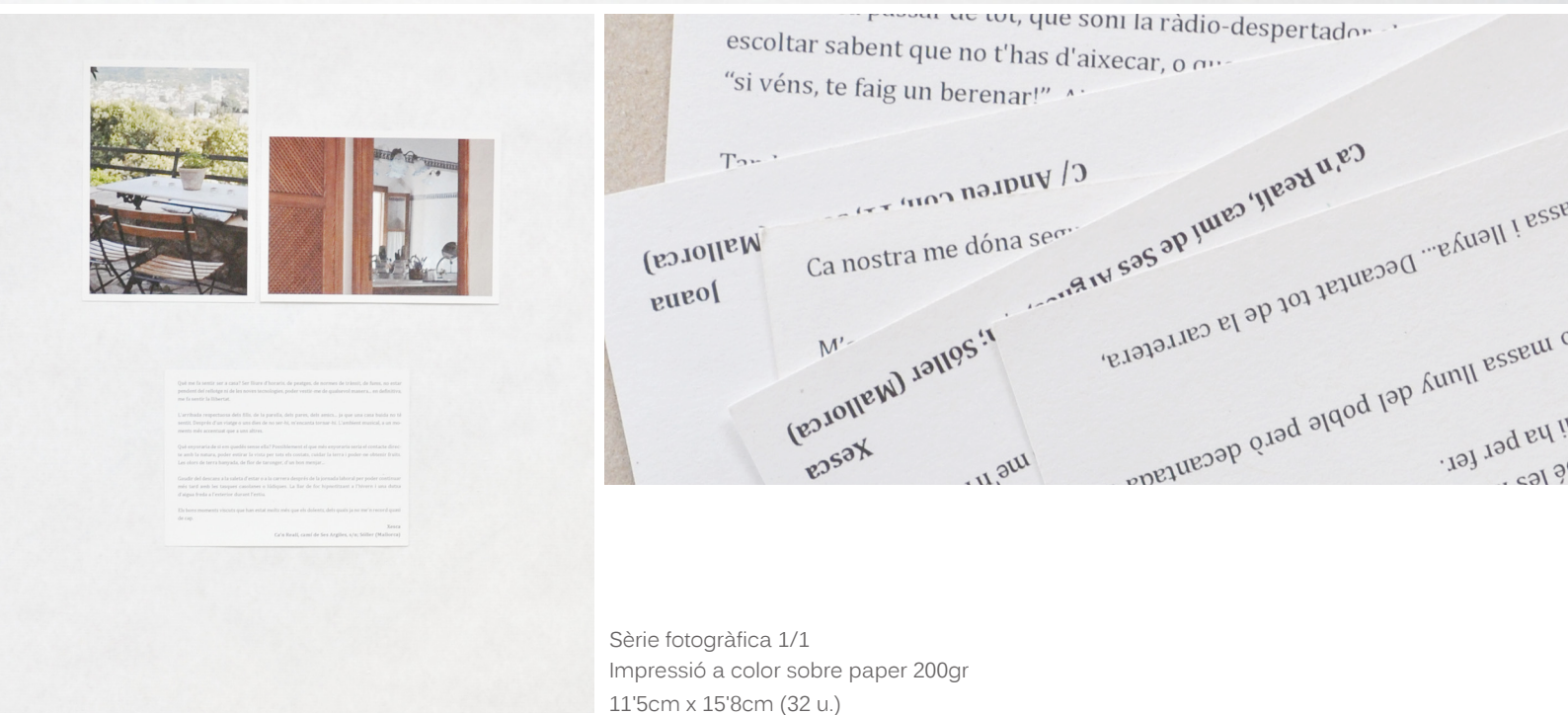
El procés metodològic articulat des de la recuperació i reutilització, l'ús del tèxtil com a llenguatge expressiu i les propostes elaborades paral·lelament per a la participació en la dinàmica de l'Aprenentatge i Servei cerquen ser una manera de vincular-me i participar des de la pràctica personal —en la mesura de granet d'arena— a aquest gir necessari cap al paradigma de l'habitar. Envers a una societat on la velocitat, l'acumulació, l'obsolescència, la individualitat regeixen i difícilment són qüestionades des de lo comú i habitual, participant d'una desvinculació entre el fer i el pensar.

Des de casa és el meu primer projecte entorn a l'habitatge. És un projecte fotogràfic que, com comentava anteriorment, té un punt de partida autobiogràfic i és aquest el que en conforma el *modus operandi*. Consta d'una sèrie de postals formada per dos conjunts diferenciats: l'un registra el pis que habito a Barcelona entès com un lloc de pas; mentre que l'altre és formada per imatges i textos sorgits de la participació i implicació de familiars *des de casa*, de Sóller (Mallorca). Les imatges i sobretot els escrits rebuts vinculen constantment la casa a les vivències en aquesta, l'espai habitat marca aquell que hi habita tant com ell l'espai. Així, s'estableix una reciprocitat que pretén reforçar-se en la formalització amb l'ús del format postal i en el contrasat entre l'aquí i l'allà, l'anar i venir.

Aquesta voluntat d'existir una relació recíproca és el que pretenc mantenir en el projecte actual. Identificar, reconèixer el que es veu -tot i haver estat abstret de l'espai domèstic- perquè ens transporti -retorni- al lloc que és la casa, però des de la memòria singular i experiencial de cadascú.

9

Casa·niu és un projecte duit a terme aquest mateix curs, dins el primer quadrimestre. Així, es pot entendre com a punt d'inici i d'assaig del present treball. Amb *Casa·niu* la idea que neixia amb les postals pren un gir cap a una fisicitat més material. És així com decideixo treballar des dels objectes vinguts *de casa*, aquesta 'viatja' amb ells, que prenen valor pel fet de pertànyer-hi. Aquest viatge es registra fotogràficament amb els embalatges que contenen tot aquell material i els objectes esdevenen matèria per construir una sèrie de nius. La formalitat del niu dóna al projecte el sentit metafòric i poètic que cerca reforçar-se en l'acte de *parasitar*, trencant el dins i el fora, ocupant racons.

Mentre el fet d'incloure el registre fotogràfic documental de tots aquells objectes és quelcom que es repeteix en *D'estar per casa*, la tipologia d'objectes emprats es revisa, acotant en el projecte actual l'ús només d'allò tèxtil amb la intenció de descarregar visualment el pes que suposa treballar amb diversitat d'elements.

Instal·lació

Conjunt de sis peces cosides amb tèxtils i objectes domèstics diversos; dues sèries fotogràfiques amb impressió a color sobre paper d'esbós [84cm x 89'1cm (2 u.)]

Mides variables

[en tres ítems]

“No somos nunca verdaderos historiadores, somos siempre un poco poetas”

Gastón Bachelard

La casa, la pell; l’habitar

L’espai domèstic és l’aixopluc vital del subjecte. Aquesta afirmació ens marca una relació física entre cos i espai habitat i psíquica i/o fenomenològica entre ésser perceptiu i conscient i entorn immediat, quotidià. Així, la casa deixa de ser entesa només com a contenidor, refugi i esdevé una pell, quelcom que ens vesteix i al viure-la es marca, es desgasta; conseqüentment, ens defineix. Aquesta reflexió carrega d’importància el fet experiencial de l’individu en l’espai habitat –que converteix la casa en *home*- i ens allunya dels enfocaments tradicionals físico-espacials centrats en la medició precisa, objectiva, estàtica i operativa d’aquest –la *house*-. La casa es desvincula de la idea de ser el lloc privilegiat des d’on observar el món, per ser un espai més des d’on viure’l, habitar-lo, construir-lo. Entenent-la així, s’estableix una relació recíproca entre habitatge i habitant i és entorn a aquesta on gravita el meu projecte. Partint d’aquí, s’estableixen un seguit de conceptes i reflexions per tal d’exposar en

aquest primer apartat una manera d’entendre l’habitar.

L’*experiència*, doncs, passa a ser un element de pes que ens situa com a primeres persones, que ens permet entendre que en som partíceps. La noció d’experiència correspon al costat dinàmic de la cultura. No és en va que decideixo partir des d’aquesta premissa per anar articulant la conceptualització d’aquest projecte, sinó pel fet de considerar necessari carregar de valor les experiències –podríem dir-ne- *auto-etnogràfiques* per tal de saber-nos subjectes actius. L’aproximació etnogràfica, com defensa Luis Iturra, posseeix precisament la particularitat de fer visible l’acció dels subjectes en la construcció del seu entorn (Iturra, 2014).

Per aquest fet, decideixo establir el punt de partida metodològic del projecte artístic –que més endavant desenvoluparé amb més deteniment des del fet processual-

des de la pròpia etnografia, treballant des d'aquell lloc i entorn, territori amb el qual m'identifico i m'apropio com a casa precisament pel vincle experiencial i afectiu que hi guardo des de la primera persona. Ho faig mitjançant l'objecte que esdevé testimoni real de l'habitar quotidià en aquells llocs que considero casa, prenent sentit, així, la distància, el record, la memòria que evoken. Llegir aquests elements íntims, quotidians que són els objectes ens situa en el camp de lo fenomenològic. Pretendre -documentant-los fotogràficament- visibilitzar-los em permet que funcionin com a imatges i esdevinguin poètiques en la mesura que al ser llegides operin en la memòria i la imaginació, es vinculin als records de qui les llegeix. Com diu Bachelard: *"el lector que 'lee un cuarto', suspende la lectura y empieza a pensar en alguna anti-gua morada"* (Bachelard, 1957: 37).

Des d'aquests paràmetres, es fa patent que la forma d'apropiació de l'individu respecte el territori sorgeix del vincle quotidià i l'experiència singular d'un en l'altre, esdevenint *heimat**. A banda de marcar això una subjectivitat, un dinamisme, una consciència; carrega també de valor la vivència, la memòria i el record.

Tot això ens porta a entendre l'*habitar* com un fet actiu i, lluny de percebre-ho com a quelcom distingit, esdevé complementari del construir. Heidegger ens parla, precisament, de la tendència a la desvinculació d'aquests dos termes: *"No habitamos porque hemos construido, sino que construimos y hemos construido en la medida en que habitamos, es decir, en cuanto que somos los que*

habitan" (Heidegger, 1951). D'aquesta manera, construir deixa de ser mitjà i habitar finalitat; construir ja és, en sí mateix, habitar i habitar és ser. Per tant, entenem així l'habitar no com l'*estar dins de*, sinó més bé com el *familiaritzar-se amb* –amb paraules del filòsof: *juntament a les coses-*, recolzant d'aquesta manera l'experiència que comentava anteriorment i generant responsabilitat i consciència. És des d'aquí d'on s'estableix un diàleg constant i conseqüent entre el construir, l'habitar i el pensar.

Retornar a la casa des d'aquests termes comentats fins ara la desvincula de qualsevol idea de ser quelcom objectiu, estàtic, merament funcional; l'espialitat es vincula al fet d'habitar i és des d'aquest diàleg des d'on proposo aproximar-nos a l'espai domèstic, prenent-ne el seu valor humà i poètic.

**Heimat* és un terme alemany que no té traducció en cap altre idioma, potser pel fet que dins el propi ha estat també discutit i resignificat en diverses etapes històriques, això el fa susceptible d'interpretació personal. *Heimat* s'entén com una relació entre persona i espai amb connotacions positives, lligat a sentiments de cadascú. *Heimat* pot ser més d'un lloc, entès com allà on ens sentim a casa, reconciliats amb nosaltres mateixos. Des d'aquí es fa revisable el moment de desarrelament i globalitat que se'ns proposa viure, on aparentment les distàncies no signifiquen res i l'experiència del lloc passa a un segon terme.

“mientras los espacios (de trabajo, de ocio, de habitación) queden disjuntos y reunidos solo por la instancia política de control, el proyecto de ‘cambiar la vida’ se quedará en el lema político, a veces abandonado, a veces retomado.”

Henri Lefebvre

Espai i límits

Atribuir a l'habitar aquest caràcter subjectiu, dinàmic, continu, conseqüent ens condueix a qüestionar-nos els límits de l'habitatge, tan físics com conceptuals. És des d'aquí d'on m'interesso també per aproximar-m'hi des d'un caire més cultural, social i/o polític, pretenent pensar la casa més enllà de termes de propietat i individualitat, quelcom que ens permet abarcar-la des d'altres paràmetres. Proposo a n'aquest apartat generar un vaivé que trenqui i qüestioni les dicotomies d'espai interior-exterior, públic-privat, individual-comú.

Al llarg del text *“¿Dónde termina mi casa?”*, Luis Iturra fa una reflexió precisament entorn a l'hàbitat residencial des de l'experiència pròpia (Iturra, 2014), com ja he anat articulant, això situa el subjecte com a agent actiu, corpori, constructor alhora que ocupant, allunyant-nos de la idea de la casa com a espai delimitat en la seva constitució material i física i desembocant llavors en múlti-

ples respostes. Resulta interessant com l'autor analitza els *límits* espacials als que estam acostumats, resultants d'una voluntat d'instrumentalització i dominació de l'espai amb finalitats operatives, sent-ne màxim exponent representatiu els mapes. Llavors, tan la vivenda com el seu entorn es troben dins aquest espai planificat, fragmentat que ens dóna a entendre el mode de mirar i estudiar l'habitar, que deixa de banda, com diu l'autor, el devenir inherent de l'existència humana, aquell costat més sensible -el recórrer, viure, percebre, sentir-; és el paradigma de l'espai contingut. Ressonen amb això els conceptes de *dérive* i *psicogeografia*, que a finals dels cinquanta els situacionistes ja proposaven per tal de subvertir aquesta lògica productiva de l'espai. Aquesta reflexió em porta a pensar en la manera com transitem habitualment, per exemple, en la ciutat adoptant una manera de recórrer-la que respon sempre a un caràcter funcional, allunyant-se de viure l'espai i el que hi passa,

del simple fet de ser-hi responent a quelcom més emocional o sensitiu.

Aquesta planificació, que és alhora la que ha permès descriure l'espai i la que l'ha portat a ser dominat, delimitat i instrumentalitzat, el subordina a una situació de *propietat*. D'aquesta manera, una vegada s'és fora dels límits físico-espacials de la vivenda pròpia un ja no es troba a casa. Això ens condueix altra vegada a qüestionar els límits esmentats així com el concepte de propietat que desvincularien el paisatge, l'entorn, el territori de l'experiència d'habitar, com del *sentir-se a casa*.

Considero adient en aquest punt fer referència a la teoria sobre la producció de l'espai de Henri Lefebvre. L'autor, precisament, situa l'espai més enllà de lo físic i aquest esdevé una abstracció que permet pensar-lo com a quelcom intangible, la relació que mantenim amb l'espai el construeix també com a espai mental i espai social (Lefebvre, 1974). L'espai és, llavors i també, les relacions interpersonals i culturals, la creença intel·lectual compartida del mateix. D'aquí la necessitat d'un espai de representació —viscut a través d'imatges i símbols— des d'on reconèixer-te, articular una relació psíquica amb l'hàbitat. S'entén, així, com l'espai és susceptible de ser produït i es genera una relació de dominació.

Així, l'entorn quotidià, la noció de *territori* esdevenen necessaris per a la identificació, l'estima, l'arrelament particular de cadascú *a casa*. Reprenent el dinamisme del concepte d'habitar entenem que aquests s'articulen en

la conjunció de territori o ambient natural, experiència i factor socio-cultural; el territori —a més d'atorgar singularitat— esdevé un camp relacional més enllà d'un espai físic on tradicions, pensaments, necessitats componen una manera particular d'habitar-lo, potenciant relacions d'identitat i pertinença. Així doncs, sortint dels termes de propietat i individualitat els límits físics de l'habitatge —com a morada— es difuminen i se'ns presenta la possibilitat de llegir la casa des d'uns altres paràmetres; l'hàbitat residencial s'estén més enllà i s'amplifica la mirada cap al comú i el seu espai mental. Fent referència a la cita que encapçala aquest apartat, és aquí on Lefebvre reconeix la possibilitat de construir un espai social altre des d'on aconseguir canviar.

En la contemporaneïtat, però, resulta difícil repensar la idea de la casa des de la comunitat, ja que es presenta lligada a una tendència cap a la individualització, fet que reforça la idea ja esmentada de propietat; la casa esdevé fortalesa, “república independent” i s'allunya de la col·lectivitat, “*reflex* —com defineix a la seva tesi Marnel Margalef— *d'una societat perduda sense ideologies ni objectius compartits*” (Margalef, 2009). Identifiquem en aquest fet un reforçament de la dicotomia espai públic-espai privat, podent-ne situar els orígens històrics en la casa burgesa a partir dels inicis del segle XI a França. Indagant en aquest aspecte i adoptant una posició més política apareix aquí un conflicte: som partíceps de la construcció d'aquest espai privat, propi i individualitzat però la manera de construir-lo, d'habitar-lo respon cada vegada més a quelcom global, homogeni. Prenent altra

vegada una cita de Margalef *“la vivienda se convierte – en el canvi impulsat pel neocapitalisme i les noves tecnologies- en un ente individualizado y a la vez alienado”*, se’ns proposen *“modelos ‘comerciales’ de organización y uso de la vivienda, los enseres domésticos se han convertido en espectáculo y exposición del auge capitalista y consumista de una época”*(Margalef, 2009). La lògica del consum, del mercat, del capital penetra dins aquest que definíem com a espai privat -que ara deixa de ser-ho, obert a les mirades- i esdevenim en el nostre habitar

quotidià consumidors, productors dins un marc d’acció comú. Retornant a Lefebvre, entenem com l’espai és sempre baix els termes del dominant, en termes capitalistes l’espai i el recorre’l són sovint pensats des d’un valor de canvi, transmès des de la racionalitat de la cultura occidental. Podent-se encabir dins el terme foucaultí de la biopolítica, tot això opera com a control de la vida des dels cossos. Aquest fet ens allunya, així, d’altres possibles maneres d’entendre l’habitar.

“(...) los usuarios “trabajan” artesanalmente –con la economía cultural dominante y dentro de ella- las innumerables e infinitesimales metamorfosis de su autoridad para transformarla de acuerdo con sus intereses y sus reglas propias.”

Michael De Certeau

Maneres d’habitar

Amb tot això, el projecte cerca encarar la casa des de la consciència d’habitar-la i entenent aquesta com a una responsabilitat social, una actitud per ‘construir-la’. Així, em resulta interessant decantar-nos cap a una aproximació al *com*, a les maneres d’habitar.

Havent-nos definit com a consumidors se’ns atribueix la condició de dominats, però lluny de ser usuaris suposadament condemnats a la passivitat i la disciplina tenim el potencial de ser, com defensava a l’inici d’aquesta memòria, subjectes actius i conscients. L’altra producció, la del consum des dels consumidors, no resulta en forma de producte sinó en *manera d’emprar* els productes procedents de l’ordre econòmic dominant. Michael de Certeau, sota el títol de *“La invención de lo cotidiano”*, atribueix el dret a ser, com diu, objecte teòric a aquesta història muda de les pràctiques comunes, de les experiències particulars, de la “cultura popular”, de les ma-

neres de fer en la quotidianitat. *“De esta actividad de hormigas -diu- hay que señalar los procedimientos, los apoyos, los efectos, las posibilidades”* (De Certeau, 1979: XLIX).

Considero en aquest punt oportú obrir un parèntesi per establir un enllaç amb l’eix que articula el recorregut històric que fa Witold Rybczynski entorn a la idea de la casa. Passant per moviments arquitectònics i estils decoratius, assegura que el que fa de la casa, casa ha estat sempre assumpte de les persones, dels habitants; *“el comportamiento social, que es función de hábitos y costumbres, es más duradero”* (Rybczynski, 1986: 219).

Tancat aquest parèntesi, reprenc com deia aquella invisibilitat de les coses pròximes i familiars de les que parlava Iturra al citar Giannini que prenen visibilitat ara gràcies a De Certeau quan defineix les maneres de fer com un art,

creativitat, treball artesanal en la manera de ser habitades –per tal de transformar segons els propis interessos i desitjos– que esdevenen microresistències de la gent ordinària respecte a un model de consum imposat. Com un pren aquell producte, de quina manera l’empra, equiparant-ho a la parla diu: *“el acto de hablar no se reduce al conocimiento de la lengua”* (De Certeau, 1979: XLIII) o així com els llogaters moblen l’apartament amb les seves accions i records o els locutors vesteixen la llengua amb el seu accent. La manera pròpia d’habitar, de tenir-ne experiència. És des d’aquí d’on l’autor les qualifica de tàctiques diferenciant-les de les estratègies. L’estratègia és aquella que requereix un lloc propi, aïllant-se de l’ambient (el que suposa una victòria del lloc per sobre del temps), prenent com a exemples la racionalitat política, econòmica o científica; és tenir el poder de poder-se situar des d’una exterioritat, de comptar d’una mirada panòptica que s’encarrega de combatre i controlar les pràctiques heterògenes. Reconec a n’aquest punt el que Fernández-Savater descriu com ‘paradigma del govern’ (Fernández-Savater, 2016). En contrapunt, la tàctica no consta de lloc propi –és en el lloc de l’altre–, ni de distància; depèn del temps, de les ocasions, llavors no esdevé un discurs sinó un acte; és l’art del dèbil que opera des de dins l’espai controlat de l’altre, desprevingut d’autonomia, determinat per l’absència de poder. Des del ‘paradigma de l’habitar’.

No es fa sorprenent llavors que De Certeau citi en tot això els conceptes d’*ideologia* i *tecnologies de poder* segons Foucault que ens enllacen amb el terme de *bio-*

política comentat anteriorment, remarcant així la importància del filòsof de l’haver constituït en objecte històric tractable –en definitiva, haver visualitzat– com els procediments tecnològics tenen efectes de poder específics, obeeixen a funcionaments lògics propis. Llavors es fa evident un *“politeísmo’ de prácticas diseminadas, dominadas pero no borradas por la carrera triunfal de una de ellas”* (De Certeau, 1979: 57).

És així com aquestes maneres de fer dels, com diu l’autor, *productors desconeguts* o *poetes dels seus assumptes* esdevenen invisibles perquè *“no son coherentes respecto al espacio construido, escrito y prefabricado en el que se desplazan. Se trata de frases imprevisibles en un lugar ordenado por las técnicas organizadoras de sistemas”* (De Certeau, 1979: 40). *“Una ciudad trashumante, o metafórica, -remarca- se insinúa así en el texto vivo de la ciudad planificada y legible”* (De Certeau, 1979: 105).

De la mateixa manera que Heidegger introduïa l’habitar com quelcom que es pot i s’ha de pensar i qüestionar, De Certeau assegura que *“una manera de pensar es investida de una manera de actuar, un arte de combinar es indisociable de un arte de utilizar”* (De Certeau, 1979: XLV). El punt està en reconèixer les possibilitats, en ser conscients i en l’actuar.

Considero adient encabir el capítol destinat als referents sota el terme de *constel·lació* o de *confluències*, entenent així que –des de la meua encara indefinició i/o indecisió o el no tenir una línia de treball prou definida- el que em porta a convergir-hi és alguna connexió establerta en el moment puntual del procés de treball de cada projecte, de cada interès, de cada investigació processual. Inconscientment això em porta sovint a apropar-me a projectes concrets més que no pas al treball global de l'artista. Sovint, també, acostumo a beure de projectes que no parlin específic i temàticament d'allò concret que estic treballant, sinó de idees que d'alguna manera en graviten entorn a la meua manera d'entendre-ho.

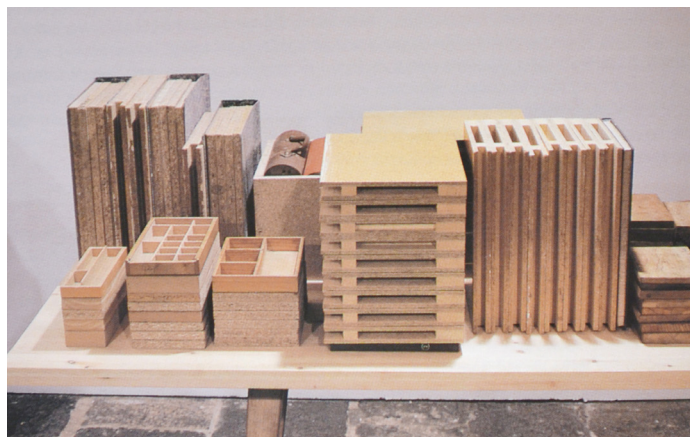
“Construir els dies” (1995) de Pep Duran Esteva

El treball de Duran Esteva beu del postminimalisme, de l'*art povera* italià, dels *acumulacionistes* francesos contemporanis al seu moment. Podria vincular-me a la seva manera de fer des d'aquest caire d'ús de l'objecte quotidià ja existent desproveint-lo de la seva funció primordial i portar-lo a reivindicar el ser categoritzat d'inservible, d'inútil, de vell, de gastat, però entenent en aquest un gir poètic cap a la defensa de les possibilitats múltiples de les coses, de la creació des d'ells de mons altres. En el pas de desvincular l'objecte del seu valor de canvi –sent així una crítica al consumisme, una *manera de fer*, una *manera d'habitar*- per establir un nou sistema de valors que respongui a quelcom altre.

Decideixo, però, apropar-me a l'artista des d'un projecte concret. Sota el títol de “*Construir els dies*” Pep Duran presenta una instal·lació a nivell expositiu o potser podríem dir-ne una exposició composta per quatre instal·lacions [*L'objecte, L'arxiu, El cos i El taller*]. Es tracta d'un accés al seu material de treball des d'aquell estat *d'abans de ser o d'espera per ser*. És un retorn als materials, a l'origen i una voluntat per fer-los visibles, per presentar-los envers de representar-los. Així, entren en joc –tan des de l'autor com des de l'espectador- el record, l'imaginari, la identificació i el reconeixement a partir de vestigis i pistes, de fragmentació i ruïna. Suposa una extensió personal als registres de la memòria i als meca-

nismes de l'experiència, la possibilitat del que observa de donar pas al paisatge mental o conceptual, d'acabar la peça en el seu propi espai de reflexió. Esdevé un arxiu que proposa una altra història, suggereix un camí d'interpretació des d'aquella irrupció de la que parla Jarauta al citar Proust que trenca la linealitat temporal amb l'emergir de la memòria (Jarauta, 1995: 35). És l'entrar en el somieig diürn de Bachelard.

Apropant-me al meu projecte, és des d'aquesta mateixa lògica des d'on pretenen funcionar les postals que situo en el calaixet de fusta, un arxiu-registre -d'aquells objectes en l'*abans de ser* o l'*espera per ser*- sense voluntat d'ordre, sinó cercant aquesta significació i referència. Necessitat de recórrer a l'experiència del més íntim, ocult, vulgar i quotidià; del nostre espai de vida.

Construir els dies
1995, Barcelona

“X-ville” (2015) de Jordi Colomer

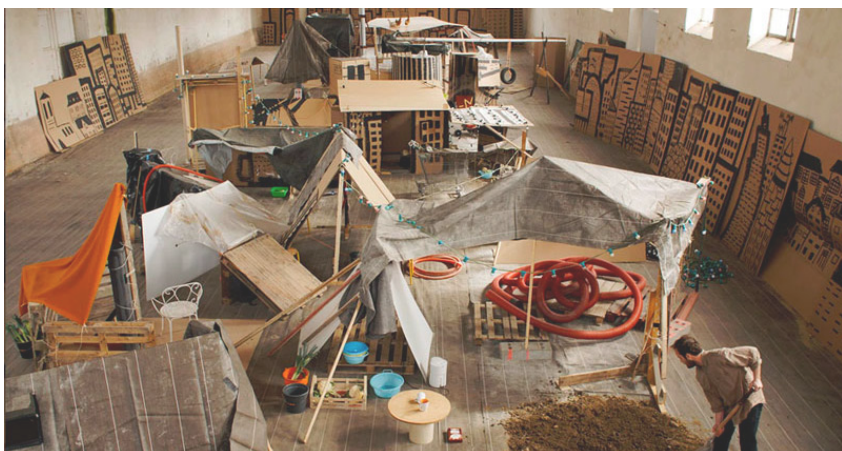
L'aproximació a aquest projecte passa per l'assistència a la conferència impartida per l'artista a la Facultat de Belles Arts dins el programa de Seminaris d'artistes i productors culturals. Tot i treballar amb llenguatges i processos metodològics distants, me n'adono d'interessos conceptuals que comparteixo amb un grapat dels seus treballs.

El vincle entre arquitectura –entesa com a decorat, com quelcom teatral- i vida, de l'habitant en ella –actor i arquitecte del seu habitar- és constant en la seva obra. Una fixació per aquella arquitectura de masses moderna, de patrons, que proposa i participa d'un model de vida únic estandaritzat (sent-ne exemple a Espanya les “casas p-readas” dels 90 i 2000) que participa de l'individualitat i que, com diu Colomer, ha estat pensada de manera externa a l'habitant, des de la voluntat hegemònica. Llavors ell pretén donar visibilitat a la figura del que habita des de la necessitat de singularitzar-se, de l'esdevenir propi de la vida en l'espai quotidià –l'interactuar amb allò que ve donat, hi reconec la tàctica que comentava amb De Certeau-, de l'emancipació ciutadana; ho fa per exemple des del mostrar els caminets traçats a peu a la ciutat de moderna de Brasília (dissenyada per a automòbils, amb una divisió de funció per cada carrer) o els mercats instal·lats provisionalment i la construcció de pisos sobre terrats a Ixtapaluca (extrarradi de Mèxic DF) a “*Avenida Ixtapaluca (houses for Mexico)*” (2009). Relació entre espai urbà i activitat humana que es repeteix des de dife-

rents maneres de fer a “2AV” (2007) o “*What will come*” (2010-2011) entre altres.

“X-ville” és també una reflexió sobre la ciutat entenent-la des de la gent que l'habita. És, de fet, una apologia a la ciutat com a espai i lloc de construcció col·lectiva. En forma de ficció videogràfica que enregistra una experiència col·lectiva –duta a terme amb un grup d'estudiants d'art i habitants d'Annecy-, Colomer ens convida a una ciutat X, imaginària, on és possible repensar la forma en que temps i vida s'organitzen actualment. Fent ressò de les paraules de Yona Friedman a “*Utopies réalisables*” (1974) i “*Où commence la ville*” (Manuels volume 1. 1975-1984) evoca la utopia realitzable com a quelcom que sorgeix des d'una insatisfacció col·lectiva i que requereix, per tant, una resposta comuna des d'aquest sentir compartit.

“X-ville” proposa, amb la vida que transcórrer –en forma d'experiència col·lectiva- entre edificis de cartró pintat, un retorn a l'habitar des de les *ciutat-villatge*, des de la petita comunitat que produeix allò que necessita –enlloc de no saber, per exemple, d'on prové el que mengem- per fer més habitable la ciutat. Muntatge i desmuntatge, construcció i deconstrucció, superposició i juxtaposició; reactivació d'allò existent. És a n'això on establesc un vincle amb l'aspecte lúdic i de múltiples possibilitats en la formalització del meu projecte, que més endavant -dins el ‘procés metodològic’- comentaré.

*“Una ciutat no és feta de cases buides.
És, aleshores, un gran nombre de persones
habitant en ella?
Són ells els que fan la ciutat?
La gent, les cases que habita i moltes al-
tres coses: tot això fa una ciutat.
Què fan els habitants? Molts d’ells treba-
llen i viuen del seu treball.
És impossible viure, aleshores, sense feina?
I què vol dir, exactament, viure?”*

Yona Friedman

X-ville
2015, Barcelona

***“Cardboard heaven”* (2009) i *“Floating city”* (2014) de Nina Lindgren**

L'aproximació a l'obra de Nina Lindgren respon a un vincle no tan de concepte sinó més aviat formal i metodològic. L'artista recorre sovint a la representació formal de la casa, m'interessa quan ho fa des de la multiplicitat, generant peces que poden funcionar de manera individual però també amb encaix de conjunt, formant des dels fragments o unitats una juxtaposició que carrega l'escultura de potència visual. És precisament en aquest fer constructiu i múltiple, a n'aquest joc d'encaixos on reconec un vincle amb el meu projecte.

Metodològicament, en el cas d'aquestes dues obres, l'artista treballa des del material reutilitzat; el cartró. Remarca aquest *modus operandi* compromès i sostenible, el fet de treballar des del material que recull i troba al carrer per donar-li una segona vida. La quantitat de possibilitats en allò que un altre havia classificat ja com a residu. En una entrevista, l'artista comenta que el perquè de les peces desmuntables és pel fet de que les construeix dins el seu pis. D'alguna manera em sento en això identificada, les meves 'casetes' comparteixen aquesta característica de ser mobles -pel viatge, per l'anar d'aquí cap allà i la voluntat i no tenir tampoc una manera estàtica de ser- i immobles -pel que representen-.

***Floating city* (dalt)**
2014, Copenhagen

***Cardboard heaven* (baix)**
2009, Slussen, Stockholm

Un pes important d'aquest projecte recau en el seu procés metodològic o de formalització, que el carrega de sentit. El *com*, més enllà de ser un mitjà per expressar el *què*, és entès en relació amb aquest, es complementen, dialoguen. El projecte es conforma de manera híbrida, plural tan en concepte com en forma. És per això que decideixo redactar el procés metodològic restablint l'estructura emprada en la conceptualització per tal de visibilitzar-ne confluències i fer-ne evident aquest vaivé. Així, el procés es presenta en tres apartats diferenciats i, paral·lelament a la formalització del projecte, annexo la participació -amb el mateix projecte- a un seguit d'activitats dins el marc del "*Compartir idees. La universitat va a l'institut*" de l'ApS [veure Annex].

La casa, la pell; l'habitar · Els objectes i el calaix

Sota aquest mateix títol conceptualitzava anteriorment l'habitar com a fet experiencial que establia la relació entre l'habitatge i l'habitant, m'interessa aquesta reciprocitat de com un conforma l'altre. Apuntava en tot això com l'objecte d'ús quotidià esdevenia testimoni i agent en l'acte d'habitar. Partint d'aquesta reflexió decideixo treballar materialment mitjançant aquests objectes, especificant que siguin viscuts. L'objecte viscut –gastat, tacat, trencat, emprat; humanitzat– és susceptible de ser llegit, opera en l'imaginari, en la memòria, en el record –com comentava anteriorment citant la visió fenomenològica de Bachelard–, ens transporta de manera poètica i psicològica a l'experiència.

A partir d'aquí començo a recollir material de manera participativa –generant així quelcom més plural, obert, alhora que real–, demanant a la gent objectes en relació a la llar especificant que siguin viscuts i tèxtils. El fet de concretar la tipologia d'aquests en tèxtils, per una banda, em facilitaria el treballar posteriorment el construir amb ells alhora que homogeneïtzaria la totalitat formal i estètica del projecte i, per altra i des d'un punt de vista personal, em transmeten –metafòrica i poèticament– aquesta idea de pell, de quelcom més orgànic, corpori i vulnerable a l'ús i el contacte humà.

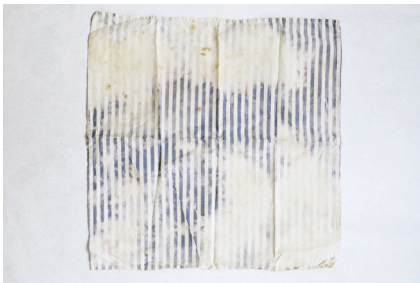
És en aquest punt de recol·lecció material on el projecte

adopta un caire autobiogràfic o més concretament, reprenent la paraula d'Iturra, *autoetnogràfic*. Els objectes pertanyen a les cases del meu entorn vital, del lloc que sento com a casa: Sóller. D'aquesta manera pren sentit el viatge, el recorregut –que tantes vegades acostumo a fer- de tots aquests objectes cap a l'habitatge on visc actualment, entès com un lloc de pas, provisional, a Barcelona. Permetent-me introduir així la reflexió psicològica de l'espai, la identificació i l'arrelament fruit de l'experiència en aquest que carrega, justifica, explica el valor personal atribuït a aquells objectes per fet de pertànyer a aquell lloc que és *casa*.

Una vegada recollit un cert volum d'objectes, el següent pas fou documentar-los fotogràficament. Capturar els objectes sobre un fons neutre els dota de valor i n'accentua els rastres d'haver estat habitats, alhora que són descontextualitzats, fer-los susceptibles de posar en relació amb altres contextos. Els transforma així mateix en imatges per ser mirades i llegides, reconegudes i interpretades; l'objecte es vesteix de memòria, la imatge opera des d'aquesta qualitat fenomenològica que comentava anteriorment. En forma de fitxes-postals es genera així un arxiu documental de tot aquest material que és presentat com a part de la instal·lació final del projecte, situades dins un calaix de fusta -habitual contenidor d'aquells objectes- arran de la paret, convidant a remenar-les i mirar-les.

Espais i límits · Les formes, les peces, les casetes

Així com en l'apartat anterior prenia importància el fet d'apropriar-me dels objectes viscuts de la casa i del documentar-los per tal de que funcionin a nivell d'imatge des de la pròpia poètica, ara esdevenen matèria per construir escultòricament la instal·lació resultant del projecte. Prenen aquí importància els aspectes formals i simbòlics.

En la conceptualització, baix aquest mateix títol d'*Espais i límits*, pretenia desvincular aquests d'allò purament físic per tal de generar un vaivé que, com remarcava, trenqui i qüestioni les dicotomies entre espai interior-exterior, públic-privat, individual-comú, etc. també des del costat més cultural, social o polític. És per aquest fet que des de la procedència dels materials emprats fins a la instal·lació expositiva del projecte és constant la multiplicitat, el plural, i el conjunt que genera. Partir de lo plural per generar quelcom plural.

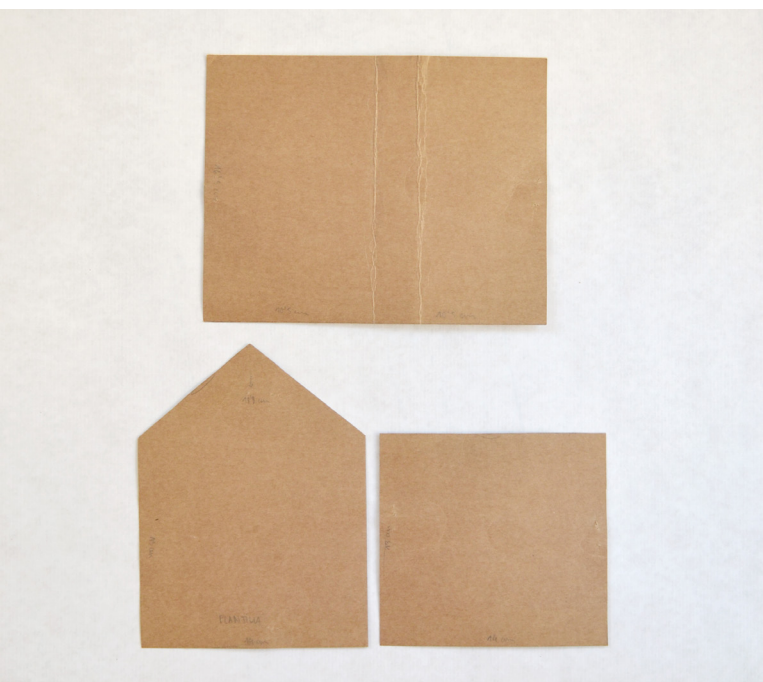
Així doncs, la manera particular d'apropar-me formalment a aquests aspectes ha passat per generar amb els materials tèxtils recollits un seguit de peces modulares que responen a tres models (reproduïdes a partir de les plantilles que es mostren a la imatge de la pàg. 32). Cada combinació de cinc d'aquestes peces formen un arquetip de casa -tal com es mostra en la instal·lació exposada-, això em permet per una banda que funcioni com a símbol reconeixible, identificable, que faci referència alhora a totes i a cap casa en concret i per altra banda, faci-

lita formalment aquesta idea de treballar amb mòduls combinables. Tenint en compte les mesures, aquests elements esdevenen objectes, recorden maquetes, representació a escala petita de quelcom més gran; aquesta identificació com a objectes les fa susceptibles a ser modificades, les caracteritza de forma lúdica. És la qualitat de joc la que permet metafòricament que aquells espais propis i individuals representats pels objectes –la varietat material- es conjuguin, dialoguin, facin i desfacin els seus límits.

Amb tot això, singularitat i comú conviuen i combinen de la mateixa manera que allò pertanyent a l'interior de l'espai domèstic en conforma ara en representació de l'exterior. Aquesta imprecisió s'accentua en fer-se evident que totes les peces encaixen entre elles, permetent fer i desfer, construir i deconstruir, crear estructures diverses; com deia, es converteixen en un joc que desvincula aquelles cases, aquella comunitat de ser quelcom precís, rígid i inalterable.

Plantilles de tres tipologies de peces:

- Peça teulada: 16,5cm x 21cm (10,5cm + 10,5cm)
- Peça frontal: altura central 18,8cm
altura lateral 13cm
ample 14cm
- Peça lateral: altura 13cm
ample 14cm

En combinació de tres tipologies de peces:

- Peça teulada (11u.): 18cm x 23,5cm x 0,8cm
- Peça frontal (22u.): 20cm x 15cm x 1,5cm
- Peça lateral (22u.): 14,5cm x 15cm x 1,5cm

Maneres d'habitar · El com en la quotidianitat

Dins aquest apartat m'interessa per una banda retornar i revisar la tipologia d'objectes recollits i emprats en aquest projecte i per altra, establir amb això una relació amb el procés d'elaboració formal comentat en l'anterior apartat.

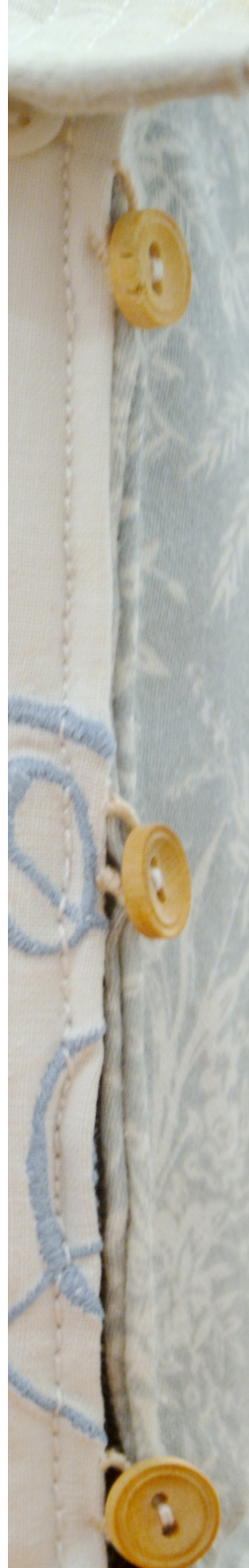
En la conceptualització de les *Maneres d'habitar* partia de la teoria de Michael de Certeau entorn a les pràctiques, les maneres d'emprar de la gent ordinària. De com la manera de consumir pot subvertir la pròpia lògica del consum. És des d'aquí des d'on reviso, com deia, altra vegada els objectes fotografiats amb la intenció de llegir-ne la història i me n'adono de com la majoria d'ells abans de ser draps havien estat matalassos o de com aquell element decoratiu coincideix precisament i estratègicament amb l'esqueix del teixit de davall i penso que si tot allò que he recol·lectat en motiu de fer aquest projecte estava guardat en les calaixeres d'aquelles cases era perquè existeix la possibilitat de tornar a ser.

Venint-me al cap el d'"això en farem pedaços" tantes vegades sentit en boca de ma mare, mon pare o de les padrines penso que del que ara se'n diu (o se li ha hagut de posar el nom de) sostenibilitat, reutilització se n'havia dit sempre sentit comú. Des d'aquesta afirmació es fa evident el conflicte que s'articula en el consum, l'acumulació, l'obsolescència programada, el *low cost*, el *fast fashion*, etc. que educa culturalment les noves generacions en la facilitat d'adquirir quelcom nou vers la possibilitat de re-

generar amb el que es té.

Per altra banda, l'ús del tèxtil com a llenguatge expressiu és sempre una reivindicació -prenent l'herència d'artistes dones com Louise Bourgeois, Maret Oppenheim, Magdalena Abakanovicz i un llarg etcètera- d'aquelles pràctiques sempre considerades en minúscules, vinculades històrica i culturalment a la dona i a la dona en relació a la casa, sent treball desvaloritzat, invisible. Tot i no haver encaminat el projecte cap a aquest aspecte -que de ben segur hagués resultat un treball amb moltes coses a apuntar-, considerava necessari fer-ne al menys esment.

Retornant al projecte en qüestió i havent fet ressò d'aquest seguit d'apunts, decideixo treballar des d'aquí en el procés creatiu, reconeixent un cert sentit, sensibilitat i poètica en el gir del "fer d'això pedaços" al "fer de pedaços la casa".

Tot i significar aquest projecte, d'alguna manera, el concloure una etapa, l'entenc enfora de ser quelcom tancat. Per a mi, és l'haver començat a trobar un lloc, des d'on fer, des d'on dir. Unes maneres i un espai de reflexió en elles. Per això se'm fa difícil concretar-ne conclusions, però sí intent fer-ne i extreure'n un grapat de reflexions. Establint el punt de mira per una banda al resultat formal -d'obra, de peça o de peces, de projecte- resultant i per altra, al procés com a experiència que engloba tot allò comentat al llarg d'aquesta memòria.

Coincidir en dates les darreres setmanes de curs amb l'oportunitat d'exposar dins el marc del projecte *art+social+tèxtil* m'han permès poder comptar amb aquesta distància que suposa fer el muntatge del treball a un espai expositiu, obert a mirades. Podent observar com funciona, com és rebut. Situant-me en aquest anàlisi de la narrativa que genera la imatge de l'obra, em ve el cap el terme de *paisatge*, al qual fins ara no havia fet referència. Penso que aquesta sensació de paisatge sorgeix pel fet d'unificar el conjunt, de percebre allò que he treballat des del fragment, des de les peces, des de la dedicació d'una per una -o de cinc en cinc, que formen una caseta- de manera precisa i detinguda, ara des del diàleg d'aquestes en conjunt. Però tot i la percepció unificada,

hi ha quelcom de moviment, de no estàtic. Per una banda, podria ser l'haver jugat amb diversos elements en el muntatge de la instal·lació funcionant com a suports que atribueixen a les peces un aire volàtil, complementant-se amb la vulnerabilitat dels tèxtils. Per altra banda, els diferents aspectes que participen del recórrer o endinsar-se més enllà d'aquesta percepció inicial de conjunt. Són les postals, les imatges, i la diversitat d'elements que construeixen els petits habitatges, cercant aquella aproximació o identificació a la que he fet referència diverses vegades al llarg d'aquesta memòria, amb la intenció de generar un vincle fenomenològic i fer de la singularitat i el plural un punt d'encontre.

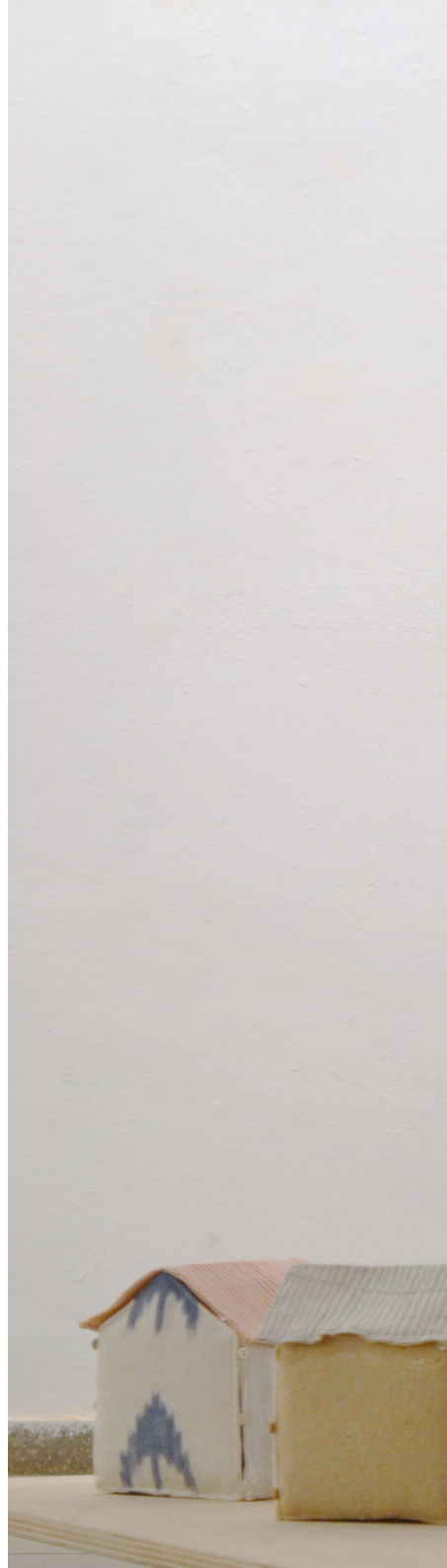
Més enllà del resultat formal, com deia, el pes del projecte com a experiència recau en tot allò que s'ha anat ramificant d'ell. Els projectes expositius, les experiències educatives dels tallers d'ApS, la intenció de fer partícips amic i familiars en la recollida de materials es tradueixen totes elles en estones compartides, de discussió i reflexió. Quelcom necessari en un moment social on regeix la individualitat i són escassos els moments comuns.

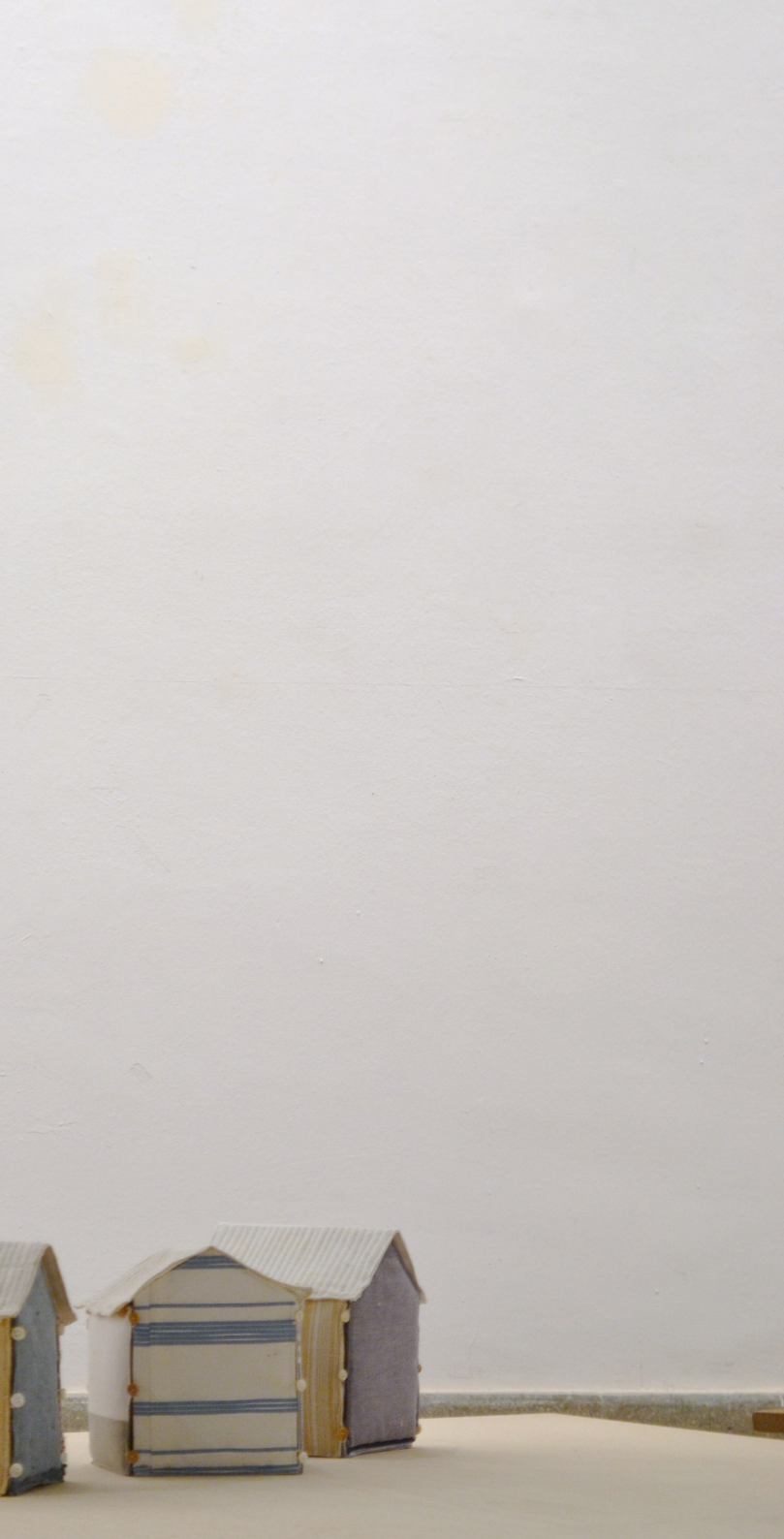
Amb això, aquesta necessitat latent i repetida al llarg d'aquest text de pensar l'espai -físic, mental i social-

l'habitar i les maneres de fer fugint de cert automatisme, del 'deixar-se endur' per allò quantitatiu només per ser en més quantitat, del fer desvinculat del pensar. Entendre la necessitat del reprendre i reaprendre l'habitar des d'ell mateix.

D'estar per casa
2016, Barcelona
Instal·lació, mesures variables

· BIBLIOGRAFIA ·

AUGÉ, Marc (1998). *Llocs i no-llocs de la ciutat*. Barcelona: Revista d'etnologia de Catalunya, 12

BACHELARD, Gastón (1965). *La poética del espacio*. México: Fondo de cultura económica S.A. ISBN 950-557-354-5

CERTEAU, Michael D.; PESCADOR, A.; GIARD, L. (1996) *La invención de lo cotidiano I. Artes de hacer*. México, D.F.: Universidad Iberoamericana, Departamento de Historia, 1996. ISBN 968-859-253-6

CERTEAU, Michael D.; PESCADOR, A.; GIARD, L. et MAYOL, P. (1999). *La invención de lo cotidiano 2. Habitar, cocinar*. México, D.F.: Universidad Iberoamericana, Departamento de Historia. ISBN 968-859-377-X

COLOMER, Jordi (2016). Conferència impartida a la Facultat de Belles Arts dins el programa de l'assignatura Seminaris d'Artistes i Productors Culturals el 21 d'abril de 2016. Barcelona: Universitat de Barcelona

COLOMER, Jordi (2016). Recuperat el 23 d'abril de 2016, de: <http://www.jordicolomer.com/>

CREIXELL, Rosa M.; SALA, Teresa M (2007). *Espais interiors: casa i art (S.XVIII-XXI). Jornades internacionals*. Barcelona: Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona. ISBN 978-84-475-3193-6

DURAN, Pep et al. (1995). *Construir els dies*. Catàleg de l'exposició. Barcelona. ISBN 84-7609-712-3

FERNÁNDEZ-SAVATER, Amador (2016). Del paradigma del gobierno al paradigma del habitar: por un cambio de cultura política. *Interferencias* [blog en línia]. Març de 2016 [consulta: 18 de maig de 2016]. Disponible a: http://www.eldiario.es/interferencias/paradigma-gobierno-habitar_6_491060895.html

HEIDEGGER, Martin (1994). Construir, habitar, pensar. *Conferencias y Artículos*. Barcelona: Ediciones del Serbal S.A., 1994. ISBN: 978-84-762-8143-7

ITURRA, Luis (2014). ¿Dónde termina mi casa? Mirando el hábitat residencial desde la noción de experiencia. *Revista INVI* [en línea]. Agost de 2014, núm. 81, vol. 29, p. 221-248 [consulta: 24 de febrer de 2016]. Disponible a: <http://revistainvi.uchile.cl/index.php/INVI/article/view/835/1160>. ISSN 0718-8358.

MARGALEF, J. Manel (2009). *Dificultad en la búsqueda moderna del habitar. El territorio doméstico como confrontación artística y vivencial*. (Tesi doctoral no publicada) Barcelona: Universitat de Barcelona. Departament d'Escultura. Dipòsit digital.

LEFEBVRE, Henri (1974). La producción del espacio. [En línea]. *Papers, Revista de Sociología*. (3) [consulta: 20 de maig de 2016] Disponible a: <http://papers.uab.cat/article/view/v3-lefebvre/pdf-es>. ISSN 2013-9004

LINDGREN, Nina (2016). Recuperat el 26 de març de 2016, de: <http://www.ninalindgren.se/>

RYBCZYNSKI, Witold (2009). *La casa. Historia de una idea*. Donostia-San Sebastián: Ed. Nerea S.A. ISBN 978-84-89569-14-0

VIDAL, Tomeu; POL, Enric (2005). *La apropiación del espacio: una propuesta teórica para comprender la vinculación entre las personas y los lugares*. Barcelona; Universitat de Barcelona; Anuari de Psicologia, vol. 36, núm. 3

[activitats vinculades a la dinàmica de l'ApS]

Durant aquest quadrimestre, paral·lelament a l'elaboració del Treball final de Grau, he participat en el projecte “*Compartir idees. La universitat va a l'institut*” juntament amb la meua companya Paloma Samper. A l'haver vinculat directament la nostra participació en l'activitat als propis projectes de TFG, considero important incloure en aquesta memòria l'experiència.

Què és?

“*Compartir idees. La universitat va a l'institut*” és un projecte que s'emmarca dins la dinàmica metodològica de l'aprenentatge i servei (ApS) consistent en que alumnes de diferents facultats de la Universitat de Barcelona preparin conferències-taller sobre quelcom relacionat amb els propis estudis per impartir-les en instituts d'ensenyament secundari de Barcelona.

L'aprenentatge i servei suposa, per una banda, innovar i cercar noves fórmules docents partint de la premissa de la responsabilitat social universitària. Per altra banda –i adoptant ja un posicionament personal–, suposa una experiència educativa i d'aprenentatge tan per l'alumne universitari com per l'alumne d'institut, qui en rep els continguts de manera diferent a l'habitual. Des del nostre costat, l'haver de transmetre quelcom a un receptor

fora dels cercles als que estem acostumades ens exigeix més que aprendre, aprehendre aquelles temàtiques entorn a les quals treballem per tal de ser capaces de comunicar i generar en l'altre un interès i una adquisició de coneixements.

L'organització de l'ApS imparteix prèviament unes jornades de formació a les quals vam assistir. En elles es dona a conèixer la intenció i la funcionalitat del projecte, així com es proposen maneres d'activar dinàmiques o d'articular un discurs oral.

El 5 d'abril es dugueren a terme també unes jornades sota el nom d'*Aprandre fent* a la Facultat d'Economia i Empresa per tal de donar a conèixer el projecte al professorat interessat. Com que ja havíem tenngut una pri-

mera experiència, vam participar-hi amb una ponència on explicàrem el que havia suposat per nosaltres.

Participar en aquest projecte ens ha semblat a totes dues una gran oportunitat i experiència ja que estam interessades en la docència i creiem que l'àmbit artístic i creatiu és sovint –i cada vegada més- distant per als alumnes d'institut.

Què proposem?

La nostra participació ha constatat de tres conferències-taller en diferents escoles sota els títols de: *“Accionem amb mètodes de creació artístics”* (dues) i *“Reciclatge: reanimació de la matèria”*. A banda de la particularitat de cada taller –que més endavant resumiré- decidírem establir uns punts de partida comuns:

- El primer, marcar-nos com a premissa la intenció de crear, promoure o generar una vivència, una experiència. Sent partidaris que això forma més a l'alumne –ahora que el motiva, li genera interès i el fa reflexionar- que no pas el limitar-se a la transmissió de continguts, aprofitant que l'àmbit artístic ens permet més fàcilment plantejar una proposta d'aquest tipus.
- El segon, a nivell estructural, dividir la conferència-taller en dues parts: una primera part de xerrada on s'introdueix el tema mitjançant el suport digital d'una presentació de diapositives que ens serveix d'eix conductor per articular introducció, continguts

i qüestions que esdevenen disparadors per tal de generar debat (sempre defensant que no teníem una resposta concreta, sinó que volíem que la construís-sim entre tots en aquell espai). La segona part consisteix en proposar un taller entorn a allò sobre el que em parlat.

“Accionem amb mètodes de creació artístics”

Col·legi Sant Ignasi de Sarrià

La proposta que encabírem baix aquest títol la duguérem a terme el 17 de març a dos grups de 4t d'ESO del Col·legi Sant Ignasi de Sarrià.

S'iniciava, com deia, amb una presentació projectada articulada a partir de disparadors que pretenien generar debat i participació, com per exemple la qüestió: “què entenem per procés creatiu?”. Això ens duia a parlar dels processos de treball de diversos artistes reconeguts –Frida Kahlo, Pablo Picasso, Sophie Calle- que potser els alumnes coneixien per trencar tòpics i arribar entre tots a la conclusió de que no hi ha una resposta concreta, sinó que el procés creatiu esdevé quelcom molt personal i heterogeni i depèn de molts i diversos factors. D'aquesta manera ens donàvem pas a parlar dels nostres propis projectes i processos –parlar des de la proximitat provocava que els alumnes s'atrevisin més obertament a participar i qüestionar- per acabar fent-ne els alumnes participants amb al taller amb el qual continuàvem l'activitat.

En el taller proposàrem realitzar (o per petits grupets o

bé individualment) dues activitats: la proposta vinculada al projecte *Mitoto* de la Paloma consistia en estampar amb retoladors tèxtils algun disseny sobre calces blanques després d’haver reflexionant entre tots entorn al cos i als mecanismes de poder que s’hi imposen; la proposta vinculada al meu projecte *Casa·niu* consistia en escriure una postal a la pròpia casa on pensar sobre el què és ella per a nosaltres o què és allò que ens fa sentir a casa.

Tot i que tan per nosaltres com pels alumnes fou una experiència positiva, la relació amb l’escola va ser una mica conflictiva i el taller no fou gaire ben rebut. El fet de que l’escola no hagués volgut tenir contacte directe previ amb nosaltres va suposar una manca d’informació per ambdós costats, de manera que nosaltres no sabíem que estaven duent a terme jornades orientatives (tot i així intentarem adequar-nos parlant una mica sobre el nostre recorregut formatiu) ni ells s’havien interessat prèviament sobre els continguts de la proposta. Els problemes sorgiren a posteriori i és evident que fou aquest fet del no haver pogut tenir contacte previ el que va provocar uns quants malentesos. Paradoxalment, el que es generés aquest conflicte ens feu veure la importància i la necessitat de tirar endavant aquest tipus de proposta.

“Accionem amb mètodes de creació artístics”

IES Josep Mestres i Busquets

Aquesta mateixa proposta fou duita a terme el 25 de maig a l’IES Josep Mestres i Busquets de Viladecans. En aquest cas, no fou l’institut qui va sol·licitar el taller, sinó la Paloma que va oferir-la ja que es tracta de l’institut al que ella havia estudiat. El contacte constant amb el centre i el fet de conèixer personalment els professors suposà que tot fos molt senzill tan en la gestió prèvia com en la fluïdesa en el moment de l’activitat.

Un aspecte important i que ens facilità la dinàmica fou el fet de comptar amb tres hores. Dedicàrem la primera part a la presentació visual i al generar des d’ella debat. Els alumnes es mostraren molt participatius, crítics i, sobretot conscients -al debatre entorn a la crítica implícita al projecte *Mitoto*- de com responem com a individus a aquelles “pressions socials” que ens empenyen a actuar d’una manera o d’una altra. El taller que hi proposàrem es vinculava al preprojecte de la Paloma i consistia en dibuixar amb rotuladors tèxtils dissenys per grups sobre calces, dels quals entre tots en decidíem dos per estampar serigràficament amb emulsions ràpides i sense necessitat d’insolació.

Tot i la falta de temps que no ens va permetre concloure la part pràctica, cal remarcar la resposta positiva de tots amb tots: professors implicats, alumnes participatius i crítics i satisfacció per part nostra d’haver generat aquell moment d’experiència i reflexió col·lectiva.

“Reciclatge: reanimació de la matèria”

Col·legi SIL

En aquest segon cas l'escola, el Col·legi SIL, sol·licità el taller per a dos grups de 5è de primària. El programa *Compartir idees. La universitat va a l'institut* està dirigit específicament per a cursos de secundària però ja que l'escola s'havia mostrat interessada amb la proposta i havia sol·licitat diversos tallers, la coordinació decidí que el podíem realitzar. El duguérem a terme el dia 11 de maig al llarg de dues hores i agrupant les dues classes (un total de 42 alumnes) en un mateix espai, una aula d'expressió artística que s'adequà perfectament a les nostres necessitats.

El fet de treballar amb alumnes de primària suposà per a nosaltres repensar la proposta i adequar-la, és per això que decidírem donar sentit al títol i als continguts a través d'un taller pràctic articulat entorn al meu projecte.

Així, començarem el taller –altra vegada ajudant-nos d'una presentació visual projectada- generant entre tots (alumnes, professores i nosaltres) una reflexió plural entorn al reciclatge i la reutilització. Això ens portà, a través de l'explicació del projecte propi, a pensar com els tèxtils mitjançant els paràmetres de sostenibilitat podien esdevenir també matèria per a crear. És així com els proposàrem participar en el meu projecte mitjançant la reutilització de tèxtils de la llar que havien portat de casa seva (a través d'un avís que vam difondre durant les setmanes prèvies). Plantilles, moqueta, dibuix, patronatge i cooperació ens ajudaren a crear entre tots pecetes per

construir petits habitatges i constituir un poblet.

L'experiència d'aquest taller fou molt positiva i ben rebuda per part dels alumnes i de l'escola, que ens ajudà en tot el necessari. El fet de poder dedicar una hora i mitja a un taller pràctic va permetre generar un ambient de cooperativitat entre els alumnes i poder establir contacte directe i rebre tant ells de nosaltres com nosaltres d'ells. Tot i així, ens mancà temps i decidírem –ja que ens sentírem responsables- comprometre'ns amb les nines i nins a acabar-ho d'enllestir nosaltres a casa i tornar la darrera setmana de curs a deixar-los aquell material i a construir entre tots, jugant, una ciutat. L'escola es mostrà engrescada a organitzar una segona part del taller i així ho farem durant la setmana del 20 al 24 de juny.

Sessions de seguiment			
1	28/29- 02-2016	2h	Informació sobre el Projecte <i>"Compartir idees: la universitat va a l'Intitut"</i> . Dubtes i respostes.
2	09-03-2016	1h	Primera demanda, decisions sobre la proposta a desenvolupar i repartiment de tasques. Aina i Paloma es reponsabilitzen de la presentació al Col.legi Sant Ignasi. Javi comensa a preparar els ppts de tints.
3	15-03-2016	1h	Preparatiu: tria de material i decisions pedagògiques d'ajust de l'activitat d'ensenyament aprenentatge (pràctica) per Col.legi Sant Ignasi.
4	16-03-2016	1/2h	Comentari d'experiència, incidències i valoracions d'accions a seguir.
5	18-03-2016	1h	Resoldre comunicat de l'escola sobre incidències. Valoracions personals i valoracions de l'equip ApS-UB.
6	04-04-2016	1:30 h	Posada en comú de la proposta que es presentarà en la Jornada ApS. Precomenació d'assistir a la conferència d'Elena Salcedo (26 d'abril CDMTT)
7	05-04-2016	4h	Jornades ApS <i>"Aprendre fent"</i> . Paloma i aina participen fent una ponència.
8	13-04-2016	2h	Exposició de resultat del taller, valoracions de millora i plantejaments de noves activitats.
9	04-05-2016	1h	Preparació del taller pel Col.legi SIL, adaptació de l'activitat d'ensenyament –aprenentatge a Primària (5è curs)
10	18-05-2016	2h	Mostra dels vídeos de les activitats d'ApS realitzats fins ara i sistemes d'edició i presentació de dossiers. Preparació taller IES Josep Mestres i Busquets de Viladecans.
11	25- 05- 2016	4h	Tallers a l'IES Josep Mestres i Busquets de Viladecans.
12	8-06-2016	4h	Participació i exposició "art+social+tèxtil".